

UREDBA (EU) 2021/783 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**od 29. travnja 2021.****o uspostavi Programa za okoliš i djelovanje u području klime (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1293/2013****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 192. stavak 1.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon proslijeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽¹⁾,uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽²⁾,u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ⁽³⁾,

budući da:

- (1) Okolišno, klimatsko i relevantno energetske zakonodavstvo i politika Unije doveli su do znatnog poboljšanja stanja okoliša. Međutim, i dalje su prisutni veliki okolišni i klimatski izazovi koji će, ako se s njima ne suočimo, imati znatne negativne posljedice za Uniju i dobrobit njezinih građana.
- (2) Program za okoliš i djelovanje u području klime („LIFE“), uspostavljen Uredbom (EU) br. 1293/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁴⁾ za razdoblje od 2014. do 2020., najnoviji je u nizu programa Unije od 1992. kojima se podupire provedba prioriteta u području okolišnog i klimatskog zakonodavstva te prioriteta okolišne i klimatske politike. LIFE je pozitivno ocijenjen u nedavnoj evaluaciji u sredini provedbenog razdoblja i utvrđeno je da je na dobrom putu k postizanju djelotvornosti, učinkovitosti i relevantnosti. Program LIFE za razdoblje 2014.–2020. stoga bi trebalo nastaviti, uz određene izmjene utvrđene u evaluaciji u sredini provedbenog razdoblja i naknadnim procjenama. U skladu s time Program za okoliš i djelovanje u području klime (LIFE) („program LIFE“) trebalo bi uspostaviti za razdoblje od sedam godina kako bi se njegovo trajanje uskladilo s trajanjem višegodišnjeg financijskog okvira utvrđenog u Uredbi Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093 ⁽⁵⁾.
- (3) Program LIFE, kojim se nastoje ostvariti ciljevi i ciljne vrijednosti utvrđeni u okolišnom, klimatskom i relevantnom energetske zakonodavstvu, politikama i planovima Unije, a posebno ciljevi navedeni u Komunikaciji Komisije od 11. prosinca 2019. o Europskom zelenom planu („europski zeleni plan“), i međunarodnim obvezama Unije, trebao bi doprinijeti pravednoj tranziciji prema održivom, kružnom i energetski učinkovitom gospodarstvu koje se temelji na obnovljivoj energiji, klimatski je neutralno i otporno na klimatske promjene, kao i zaštititi, obnovi i poboljšanju kvalitete okoliša, uključujući zrak, vodu i tlo, te poboljšanju zdravlja, kao i zaustavljanju i preokretanju gubljenja bioraznolikosti, među ostalim i potporom provedbi mreže Natura 2000 i upravljanju njome te pristupanjem

⁽¹⁾ SL C 62, 15.2.2019., str. 226.

⁽²⁾ SL C 461, 21.12.2018., str. 156.

⁽³⁾ Stajalište Europskog parlamenta od 17. travnja 2019. (još nije objavljeno u Službenom listu) i stajalište Vijeća u prvom čitanju od 16. ožujka 2021. (još nije objavljeno u Službenom listu). Stajalište Europskog parlamenta od 26. travnja 2021. (još nije objavljeno u Službenom listu).

⁽⁴⁾ Uredba (EU) br. 1293/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavljanju Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 614/2013 (SL L 347, 20.12.2013., str. 185.).

⁽⁵⁾ Uredba Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093 od 17. prosinca 2020. kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.–2027. (SL L 433I, 22.12.2020., str. 11.).

rješavanju problema degradacije ekosustavâ, ili izravnim intervencijama ili podrškom uključivanju tih ciljeva u druge politike. Programom LIFE također bi trebalo podupirati provedbu općih programa djelovanja donesenih u skladu s člankom 192. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju europske unije (UFEU), kao što je Sedmi program djelovanja za okoliš⁽⁶⁾ i svi naknadni programi djelovanja Unije za okoliš.

- (4) Unija je predana razvoju sveobuhvatnog odgovora na ciljeve održivog razvoja Programa održivog razvoja do 2030. Ujedinjenih naroda, u kojima se naglašava bliska veza između upravljanja prirodnim resursima radi osiguravanja njihove dugoročne dostupnosti i usluga ekosustava te povezanosti tog upravljanja i tih usluga i s ljudskim zdravljem i s održivim i društveno uključivim gospodarskim rastom. U tom smislu program LIFE trebao bi odražavati načela solidarnosti te istodobno bitno doprinosti i gospodarskom razvoju i socijalnoj koheziji.
- (5) S ciljem promicanja održivog razvoja u definiciju i provedbu svih politika i aktivnosti Unije trebalo bi uključiti zahtjeve u pogledu zaštite okoliša i klime. Stoga bi trebalo promicati sinergije i komplementarnost s drugim programima Unije za financiranje, među ostalim i olakšavanjem financiranja aktivnosti kojima se dopunjuju strateški integrirani projekti i strateški projekti za prirodu te podupiru prihvaćanje i reproduciranje rješenja razvijenih u okviru programa LIFE. Kako bi se spriječilo dvostruko financiranje, potrebna je koordinacija. Komisija i države članice trebale bi poduzeti mjere za sprečavanje administrativnog preklapanja i administrativnog opterećenja za korisnike projekta, do kojih dolazi zbog obveza izvješćivanja povezanih s različitim financijskim instrumentima.
- (6) Program LIFE trebao bi doprinosti održivom razvoju i ostvarenju ciljeva i ciljnih vrijednosti iz okolišnog, klimatskog i relevantnog energetskog zakonodavstva, strategija, planova i međunarodnih obveza Unije, a posebno u pogledu UN-ova Programa održivog razvoja do 2030., Konvencije o biološkoj raznolikosti⁽⁷⁾ i Pariškog sporazuma donesenog u sklopu Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime⁽⁸⁾ („Pariški sporazum o klimatskim promjenama“) i, među ostalim, Konvencije Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Europu (UNECE) o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša⁽⁹⁾ („Aarhuška konvencija“), Konvencije UNECE-a o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka, UN-ove Baselske konvencije o nadzoru prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovu odlaganju, UN-ove Roterdamske konvencije o postupku prethodnog pristanka za određene opasne kemijske tvari i pesticide u međunarodnoj trgovini i UN-ove Stockholmske konvencije o postojećim organskim onečišćujućim tvarima.
- (7) Unija pridaje veliku važnost dugoročnoj održivosti rezultata projekata koji se financiraju iz programa LIFE i kapacitetu za osiguravanje i održavanje tih rezultata nakon provedbe projekta, među ostalim nastavkom projekata ili reproduciranjem ili prijenosom rezultata.
- (8) Ispunjavanje obveza Unije iz Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama zahtijeva transformaciju Unije u održivo, kružno i energetski učinkovito društvo koje se temelji na obnovljivoj energiji, klimatski je neutralno i otporno na klimatske promjene. Takva transformacija pak zahtijeva djelovanje, s posebnim naglaskom na sektorima koji najviše doprinose sadašnjim razinama emisija stakleničkih plinova i onečišćenja, kojim se promiču energetska učinkovitost i obnovljiva energija te kojim se doprinosi provedbi okvira klimatske i energetske politike do 2030. i integriranih nacionalnih energetskih i klimatskih planova država članica te provedbi dugoročne klimatske i energetske strategije Unije, u skladu s dugoročnim ciljevima Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama. Program LIFE trebao bi uključivati i mjere koje doprinose provedbi politike Unije za prilagođavanje klimatskim promjenama radi smanjenja ranjivosti na negativne učinke klimatskih promjena.

⁽⁶⁾ Odluka br. 1386/2013/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 20. studenoga 2013. o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2020. „Živjeti dobro unutar granica našeg planeta“ (SL L 354, 28.12.2013., str. 171.).

⁽⁷⁾ Odluka Vijeća 93/626/EEZ od 25. listopada 1993. o sklapanju Konvencije o biološkoj raznolikosti (SL L 309, 13.12.1993., str. 1.).

⁽⁸⁾ SL L 282, 19.10.2016., str. 4.

⁽⁹⁾ SL L 124, 17.5.2005., str. 4.

- (9) Projekti u okviru novog potprograma „Prijelaz na čistu energiju” u sklopu programa LIFE trebali bi biti usmjereni na izgradnju kapaciteta i širenje znanja, vještina, inovativnih tehnika, metoda i rješenja za postizanje ciljeva zakonodavstva i politike Unije o prijelazu na obnovljivu energiju i povećanu energetska učinkovitost. Takva izgradnja kapaciteta i takvo širenje u pravilu su djelovanja koordinacije i potpore s velikom dodanom vrijednošću na razini Unije čiji je cilj rušenje tržišnih prepreka koje otežavaju društveno-gospodarski prijelaz na održivu energiju, te kojima su uglavnom obuhvaćeni mali i srednji subjekti te brojni akteri, uključujući lokalna i regionalna javna tijela i neprofitne organizacije. Takva djelovanja donose brojne posredne koristi, kao što su pristupanje rješavanju problema energetske siromaštva, poboljšana kvaliteta zraka u zatvorenim prostorima, smanjenje lokalnih onečišćujućih tvari zahvaljujući poboljšanjima energetske učinkovitosti i većoj distribuciji energije iz obnovljivih izvora, te doprinos pozitivnim lokalnim gospodarskim učincima i rastu koji je više socijalno uključiv.
- (10) Kako bi se doprinijelo ublažavanju klimatskih promjena i međunarodnim obvezama Unije u pogledu dekarbonizacije potrebno je ubrzati transformaciju energetskega sektora. Djelovanja za izgradnju kapaciteta kojima se podupiru energetska učinkovitost i obnovljiva energija, koja su se do 2020. financirala u okviru programa Obzor 2020. ⁽¹⁰⁾, trebalo bi integrirati u novi potprogram u okviru programa LIFE „Prijelaz na čistu energiju” jer njihov cilj nije financiranje izvrsnosti i stvaranje inovacija, već olakšavanje prihvaćanja već dostupne tehnologije u području obnovljive energije i energetske učinkovitosti, koja će doprinijeti ublažavanju klimatskih promjena. Programom LIFE trebalo bi obuhvatiti sve dionike i sektore uključene u prijelaz na čistu energiju. Uvrštavanje tih djelovanja za izgradnju kapaciteta u program LIFE otvara potencijal za sinergije među potprogramima i povećava ukupnu koherentnost financiranja sredstvima Unije. Stoga bi trebalo prikupljati i širiti podatke o prihvaćanju postojećih rješenja za istraživanja i inovacije u projektima programa LIFE, uključujući one iz programa Obzor Europa uspostavljenog Uredbom (EU) 2021/695 Europskog parlamenta ⁽¹¹⁾ i Vijeća („Obzor Europa”) i programa koji su mu prethodili.
- (11) U procjeni učinka uz prijedlog Komisije za Direktivu (EU) 2018/2002 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹²⁾ kojom je izmijenjena Direktiva 2012/27/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹³⁾ procjenjuje se da će za ispunjenje energetskega ciljnih vrijednosti Unije do 2030. biti potrebno dodatno ulaganje u iznosu od 177 milijardi EUR godišnje u razdoblju od 2021. do 2030. Najviši manjkovi sredstava odnose se na ulaganje u dekarbonizaciju zgrada radi povećanja energetske učinkovitosti i uporabu obnovljivih izvora energije manjeg opsega, pri čemu kapital treba usmjeriti na projekte krajnje decentralizirane prirode. Jedan od ciljeva potprograma „Prijelaz na čistu energiju”, koji obuhvaća energetska učinkovitost i brzo uvođenje obnovljive energije, jest izgradnja kapaciteta za razvoj i kumuliranje takvih projekata, čime bi se također doprinijelo apsorpciji sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova i djelovalo kao katalizator za ulaganja u obnovljivu energiju i energetska učinkovitost, koristeći pritom i financijske instrumente dostupne u okviru Uredbe (EU) 2021/523 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁴⁾.
- (12) Program LIFE jedini je program posebno namijenjen za okoliš i djelovanje u području klime te stoga ima ključnu ulogu u podupiranju provedbe zakonodavstva i politika Unije u tim područjima.
- (13) Sinergije s programom Obzor Europa trebale bi olakšati prepoznavanje i utvrđivanje potreba za istraživanjima i inovacijama u pogledu pristupanja rješavanju okolišnih, klimatskih i energetskega izazova u Uniji tijekom procesa strateškog planiranja istraživanja i inovacija u okviru programa Obzor Europa. Program LIFE trebao bi i dalje djelovati kao katalizator za provedbu okolišnog, klimatskog i relevantnog energetskega zakonodavstva i politike

⁽¹⁰⁾ Odluka Vijeća 2013/743/EU od 3. prosinca 2013. o osnivanju Posebnog programa za provedbu Okvirnog programa za istraživanje i inovacije Obzor 2020. (2014.–2020.) i stavljanju izvan snage odluka 2006/971/EZ, 2006/972/EZ, 2006/973/EZ, 2006/974/EZ i 2006/975/EZ (SL L 347, 20.12.2013., str. 965.).

⁽¹¹⁾ Uredba (EU) 2021/695 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor Europa, o utvrđivanju pravila za sudjelovanje i širenje rezultata te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1290/2013 i (EU) br. 1291/2013 (SL L 170, 12.5.2021., str. 1.).

⁽¹²⁾ Direktiva (EU) 2018/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o izmjeni Direktive 2012/27/EU o energetskega učinkovitosti (SL L 328, 21.12.2018., str. 210.).

⁽¹³⁾ Direktiva 2012/27/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o energetskega učinkovitosti, izmjeni direktiva 2009/125/EZ i 2010/30/EU i stavljanju izvan snage direktiva 2004/8/EZ i 2006/32/EZ (SL L 315, 14.11.2012., str. 1.).

⁽¹⁴⁾ Uredba (EU) 2021/523 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. ožujka 2021. o uspostavi programa InvestEU i izmjeni Uredbe (EU) 2015/1017 (SL L 107, 26.3.2021., str. 30.).

Unije, među ostalim i prihvaćanjem i primjenom rezultata istraživanja i inovacija iz programa Obzor Europa te pomaganjem pri njihovoj široj primjeni ako to može pomoći u rješavanju pitanja tranzicije u području okoliša, pitanja klimatske tranzicije ili pitanja energetske tranzicije. Europsko vijeće za inovacije u okviru programa Obzora Europa može osigurati podršku povećanju broja i komercijalizaciji novih revolucionarnih ideja koje bi mogle nastati kao rezultat provedbe projekata u okviru programa LIFE. Slično tome, trebalo bi uzeti u obzir i sinergije s Fondom za inovacije u okviru sustava trgovanja emisijama uspostavljenim Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁵⁾.

- (14) Za djelovanje za koje je dobiven doprinos u okviru programa LIFE trebalo bi također moći dobiti doprinos i iz drugih programa Unije, pod uvjetom da se tim doprinosima ne pokrivaju isti troškovi. Reviziju djelovanja za koja je dobiveno kumulativno financiranje iz različitih programa Unije trebalo bi provesti samo jednom i to na način kojim se obuhvaćaju svi uključeni programi Unije i njihova važeća pravila.
- (15) U Komunikaciji Komisije od 3. veljače 2017. o pregledu aktivnosti u području okoliša u EU-u: Zajednički izazovi i kako suradnjom postići bolje rezultate (*EU Environmental Implementation Review - EIR*) navodi se da je potreban znatan napredak kako bi se ubrzala provedba pravne stečevine Unije u području okoliša te pojačali integracija i uključivanje okolišnih i klimatskih ciljeva u druge politike. Stoga bi program LIFE trebao djelovati kao katalizator za pristupanje rješavanju horizontalnih i sistemskih izazova te temeljnih uzroka nedostataka u provedbi utvrđenih u EIR-u i za postizanje traženog napretka razvojem, ispitivanjem i reproduciranjem novih pristupa, pružanjem podrške razvoju, praćenju i preispitivanju politika, poboljšanjem upravljanja pitanjima koja se odnose na okoliš i klimatske promjene te s njima povezanim pitanjima energetske tranzicije, među ostalim i povećanjem uključenosti dionika na svim razinama, izgradnjom kapaciteta, komunikacijom i podizanjem razine osviještenosti, mobiliziranjem ulaganja iz programâ ulaganja Unije ili drugih financijskih izvora i pružanjem podrške djelovanjima s ciljem prevladavanja različitih prepreka djelotvornoj provedbi ključnih planova koji se zahtijevaju zakonodavstvom u području okoliša.
- (16) Zaustavljanje i preokretanje gubljenja bioraznolikosti i degradacije ekosustava, među ostalim i u morskim ekosustavima, zahtijeva podršku razvoju, provedbi, izvršavanju i procjeni relevantnog zakonodavstva i politika Unije, među ostalim i Komunikacije komisije od 20. svibnja 2020. o strategiji EU-a o bioraznolikosti do 2030.– vraćanje prirode u naše živote, Direktive Vijeća 92/43/EEZ ⁽¹⁶⁾, Direktive 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁷⁾ te Uredbe (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁸⁾, posebice razvojem baze znanja za razvoj i provedbu politika te osmišljavanjem, ispitivanjem, demonstracijom i primjenom najboljih praksi i rješenja, kao što je učinkovito upravljanje, u manjem opsegu ili prilagođenih posebnim lokalnim, regionalnim ili nacionalnim kontekstima, uključujući integrirane pristupe za provedbu prioritetnih akcijskih okvira donesenih na temelju Direktive 92/43/EEZ. Ovom bi Uredbom trebalo doprinijeti uključivanju djelovanja u području bioraznolikosti u politike Unije i ostvarenju opće ambicije da se u 2024. osigura 7,5 % godišnje potrošnje u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za ciljeve u području bioraznolikosti, a u 2026. i u 2027. 10 % godišnje potrošnje u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za ciljeve u području bioraznolikosti, uzimajući pritom u obzir postojeća preklapanja između ciljeva u područjima klime i bioraznolikosti.

Unija i države članice trebale bi pratiti svoje rashode povezane s bioraznolikošću radi ispunjavanja svojih obveza izvješćivanja iz Konvencije o biološkoj raznolikosti. Trebalo bi ispuniti i zahtjeve u pogledu praćenja predviđene u drugom relevantnom zakonodavstvu Unije. Rashode Unije povezane s bioraznolikošću trebalo bi pratiti u skladu s djelotvornom, transparentnom i sveobuhvatnom metodologijom koju treba utvrditi Komisija, u suradnji s Europskim parlamentom i Vijećem, kako je navedeno u Međuinstitucijskom sporazumu od 16. prosinca 2020. između

⁽¹⁵⁾ Direktiva 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. listopada 2003. o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice i o izmjeni Direktive Vijeća 96/61/EZ (SL L 275, 25.10.2003., str. 32.).

⁽¹⁶⁾ Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune (SL L 206, 22.7.1992., str. 7.).

⁽¹⁷⁾ Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica (SL L 20, 26.1.2010., str. 7.).

⁽¹⁸⁾ Uredba (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2014. o sprječavanju i upravljanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta (SL L 317, 4.11.2014., str. 35.).

Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o proračunskoj disciplini, suradnji u proračunskim pitanjima i dobrom financijskom upravljanju te novim vlastitim sredstvima, uključujući plan za uvođenje novih vlastitih sredstava ⁽¹⁹⁾.

- (17) Nedavne evaluacije i procjene, uključujući preispitivanje u sredini provedbenog razdoblja Strategije EU-a o bioraznolikosti do 2020. i provjeru primjerenosti zakonodavstva o prirodi, ukazuju na to da je jedan od glavnih temeljnih uzroka nedostatne provedbe zakonodavstva Unije o prirodi i strategije o bioraznolikosti manjak odgovarajućeg financiranja.

Glavni instrumenti Unije za financiranje, uključujući Europski fond za regionalni razvoj uspostavljen Uredbom (EU) br. 1301/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁰⁾ („Europski fond za regionalni razvoj”) i Kohezijski fond uspostavljen Uredbom (EU) br. 1300/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²¹⁾ („Kohezijski fond”), Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj uspostavljen Uredbom (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²²⁾ („Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj”) i Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu uspostavljen Uredbom Europskog parlamenta i Vijeća o Europskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 508/2014 („Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu”) mogli bi pružiti znatan doprinos ispunjenju tih potreba, i to na komplementarnoj osnovi. Programom LIFE mogla bi se dodatno poboljšati učinkovitost takvog uključivanja s pomoću strateških projekata za prirodu namijenjenih da djeluju kao katalizator za provedbu zakonodavstva i politika Unije koji se odnose na prirodu i bioraznolikost, među ostalim i djelovanjima utvrđenima u prioritetnim akcijskim okvirima donesenima na temelju Direktive 92/43/EEZ. Strateškim projektima za prirodu trebalo bi podupirati programe djelovanja u državama članicama usmjerene na uključivanje relevantnih ciljeva koji se odnose na prirodu i bioraznolikost u druge politike i programe za financiranje, osiguravajući time mobilizaciju odgovarajućih sredstava za provedbu tih politika.

Državama članicama trebalo bi dopustiti da se, u okviru svojih strateških planova za zajedničku poljoprivrednu politiku, odluče za korištenje određenog dijela sredstava dodijeljenih iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj kako bi pružile snažniju podršku djelovanjima kojima se nadopunjuju strateški projekti za prirodu definirani u ovoj Uredbi.

- (18) Za promicanje kružnog gospodarstva i učinkovitosti resursa potrebno je promijeniti način dizajniranja, proizvodnje, potrošnje, popravljanja, ponovne uporabe, recikliranja i zbrinjavanja materijala i proizvoda, među ostalim i plastike, te staviti naglasak na cjelokupni životni ciklus proizvoda. Program LIFE trebao bi doprinijeti prijelazu na model kružnoga gospodarstva s pomoću financijske podrške usmjerene prema različitim akterima, kao što su poduzeća, javna tijela i potrošači, posebice primjenom, razvojem i reproduciranjem najboljih tehnologija, praksi i rješenja prilagođenih posebnim lokalnim, regionalnim ili nacionalnim kontekstima, među ostalim i s pomoću integriranih pristupa za primjenu hijerarhije otpada i provedbe planova za gospodarenje otpadom i sprečavanje nastanka otpada. Podupiranjem provedbe Komunikacije Komisije od 16. siječnja 2018. o europskoj strategiji za plastiku u kružnom gospodarstvu mogla bi se posebno poduzeti djelovanja za rješavanje problema morskog smeća.
- (19) Visoka razina zaštite okoliša od temeljne je važnosti za zdravlje i dobrobit građana Unije. Programom LIFE trebalo bi podupirati ciljeve Unije u pogledu proizvodnje i upotrebe kemikalija na način koji dovodi do što većeg smanjenja značajnog štetnog utjecaja na ljudsko zdravlje i okoliš radi postizanja cilja uspostave netoksičnog

⁽¹⁹⁾ SL L 433I, 22.12.2020., str. 28.

⁽²⁰⁾ Uredba (EU) br. 1301/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o Europskom fondu za regionalni razvoj i o posebnim odredbama o cilju „Ulaganje za rast i radna mjesta” te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1080/2006 (SL L 347, 20.12.2013., str. 289.).

⁽²¹⁾ Uredba (EU) br. 1300/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o Kohezijskom fondu i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1084/2006 SL L 347, 20.12.2013., str. 281.).

⁽²²⁾ Uredba (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 (SL L 347, 20.12.2013., str. 487.).

okoliša u Uniji. Programom LIFE trebalo bi također podupirati aktivnosti za olakšavanje provedbe Direktive 2002/49/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²³⁾ kako bi se postigle razine buke koje ne uzrokuju znatne negativne posljedice i rizike za ljudsko zdravlje.

- (20) Dugoročni cilj Unije u pogledu politike koja se odnosi na zrak postizanje je razina kvalitete zraka koja ne uzrokuje znatne negativne posljedice i rizike za ljudsko zdravlje i okoliš, uz istodobno jačanje sinergija između poboljšanja kvalitete zraka i smanjenja emisija stakleničkih plinova. Javna je svijest o onečišćenju zraka visoka i građani od tijela očekuju da djeluju, osobito na područjima na kojima su stanovništvo i ekosustavi izloženi visokim razinama onečišćujućih tvari u zraku. Direktivom (EU) 2016/2284 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁴⁾ naglašava se uloga koju financiranje sredstvima Unije može imati u ostvarenju ciljeva koji se odnose na čist zrak. Programom LIFE trebalo bi stoga podupirati projekte, uključujući strateške integrirane projekte, koji imaju potencijal za privlačenje javnih i privatnih sredstava, potencijal da budu ogledni primjeri najboljih praksi i da djeluju kao katalizator za provedbu planova i zakonodavstva koji se odnose na kvalitetu zraka na lokalnoj, regionalnoj, višeregionalnoj, nacionalnoj i transnacionalnoj razini.
- (21) Direktivom 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁵⁾ utvrđen je okvir za zaštitu površinskih voda, obalnih voda, prijelaznih voda i podzemnih voda Unije. Ciljevi te direktive podupirali bi se boljom provedbom i većom integracijom ciljeva vodne politike u druga područja politika. Programom LIFE trebalo bi stoga podupirati projekte koji doprinose djelotvornoj provedbi Direktive 2000/60/EZ i drugog relevantnog zakonodavstva Unije o vodama koje doprinosi postizanju dobrog stanja vodnih tijela Unije primjenom, razvojem i reproduciranjem najboljih praksi te mobiliziranjem dopunskih djelovanja u okviru drugih programa ili izvora financiranja Unije.
- (22) Zaštita i obnova morskog okoliša jedan je od općih ciljeva politike Unije u području okoliša. Programom LIFE trebalo bi podupirati sljedeće: upravljanje, očuvanje, obnovu i praćenje bioraznolikosti i morskih ekosustava, posebice na morskim područjima mreže Natura 2000, te zaštitu vrsta u skladu s prioritarnim akcijskim okvirima donesenima na temelju Direktive 92/43/EEZ, postizanje dobrog stanja okoliša u skladu s Direktivom 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁶⁾, promicanje čistih i zdravih mora, provedbu Komunikacije Komisije od 16. siječnja 2018. o europskoj strategiji za plastiku u kružnom gospodarstvu, koja se osobito bavi rješavanjem problema izgubljenog ribolovnog alata i morskog smeća, promicanje uključivanja Unije u međunarodno upravljanje oceanima koje je ključno za ostvarivanje ciljeva iz Programa održivog razvoja do 2030. Ujedinjenih naroda te za očuvanje zdravih oceana za buduće generacije. Strateški integrirani projekti i strateški projekti za prirodu u okviru programa LIFE trebali bi uključivati relevantna djelovanja namijenjena zaštiti morskog okoliša.
- (23) Za bolje upravljanje pitanjima koja se odnose na okoliš i klimatske promjene te s njima povezanim pitanjima energetske tranzicije potrebni su uključenost civilnog društva, i to podizanjem razine javne osviještenosti, među ostalim i s pomoću komunikacijske strategije kojom se uzimaju u obzir novi mediji i društvene mreže, te uključivanje potrošača i veća uključenost dionika, među ostalim i nevladinih organizacija, u savjetovanja o povezanim politikama i provedbu tih politika na svima razinama. Stoga je primjereno da se programom LIFE podupre širok raspon nevladinih organizacija i mreža neprofitnih subjekata koji nastoje ostvariti cilj koji je od općeg interesa Unije i koji su ponajprije aktivni u području okoliša ili djelovanja u području klime, dodjeljivanjem, na konkurentan i transparentan način, bespovratnih sredstava za poslovanje kako bi se takvim nevladinim organizacijama, mrežama i subjektima pomoglo da djelotvorno doprinose politici Unije te izgrade i ojačaju svoje kapacitete kako bi postali učinkovitiji partneri.

⁽²³⁾ Direktiva 2002/49/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. lipnja 2002. o procjeni i upravljanju bukom iz okoliša (SL L 189, 18.7.2002., str. 12.).

⁽²⁴⁾ Direktiva (EU) 2016/2284 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2016. o smanjenju nacionalnih emisija određenih atmosferskih onečišćujućih tvari, o izmjeni Direktive 2003/35/EZ i stavljanju izvan snage Direktive 2001/81/EZ (SL L 344, 17.12.2016., str. 1.).

⁽²⁵⁾ Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (SL L 327, 22.12.2000., str.1.).

⁽²⁶⁾ Direktiva 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji) (SL L 164, 25.6.2008., str. 19.).

- (24) Iako bi poboljšanje upravljanja na svim razinama trebalo biti međusektorski cilj za sve potprograme programa LIFE, programom LIFE trebalo bi podupirati razvoj, provedbu i izvršavanje pravne stečevine u području okoliša i klime, posebno horizontalnog zakonodavstva o upravljanju okolišem, među ostalim i zakonodavstva kojim se provodi Aarhuška konvencija, te usklađenost s tom pravnom stečevinom.
- (25) Program LIFE trebao bi tržišne subjekte pripremiti za pomak prema održivom, kružnom i energetski učinkovitom gospodarstvu koje se temelji na obnovljivoj energiji, klimatski je neutralno i otporno na klimatske promjene i podupirati ih u tom pomaku, i to ispitivanjem novih poslovnih prilika, unapređivanjem stručnih vještina, olakšavanjem pristupa potrošača održivim proizvodima i uslugama, uključivanjem i osnaživanjem utjecajnih osoba i ispitivanjem novih metoda prilagodbe postojećih procesa i poslovnog okružja. Kako bi se podržalo šire prihvaćanje održivih rješenja na tržištu, trebalo bi promicati prihvaćanje u javnosti i uključivanje potrošača.
- (26) Program LIFE osmišljen je tako da se njime podupire demonstracija tehnika, pristupâ i najboljih praksi koji se mogu reproducirati i nadograditi. Inovativna rješenja doprinijela bi poboljšanju okolišne uspješnosti i održivosti, osobito za razvoj održivih poljoprivrednih praksi koje se primjenjuju u područjima klime, vode, tla, bioraznolikosti i otpada. U tom bi pogledu trebalo naglasiti sinergije s drugim programima i politikama, kao što su Europsko inovacijsko partnerstvo za produktivnost i održivost u poljoprivredi te EU-ov sustav upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja.
- (27) Na razini Unije velika ulaganja u okoliš i djelovanja u području klime u prvom se redu financiraju iz velikih programa Unije za financiranje. Stoga je neophodno pojačati napore koji se ulažu u uključivanje kako bi se osigurali održivost, otpornost u smislu bioraznolikosti i otpornost na klimatske promjene aktivnosti koje se provode u okviru drugih programa Unije za financiranje kao i ugradnja zaštitnih mjera za održivost u sve instrumente Unije. U kontekstu svoje uloge kao katalizatora, strateški integrirani projekti i strateški projekti za prirodu koje treba izraditi u okviru programa LIFE trebali bi koristiti prilike za financiranje u okviru tih programa za financiranje i drugih izvora sredstava, kao što su nacionalni fondovi, za ostvarivanje učinka poluge i stvaranje sinergija.
- (28) Uspjeh strateških projekata za prirodu i strateških integriranih projekata ovisi o bliskoj suradnji između nacionalnih, regionalnih i lokalnih tijela i nedržavnih aktera na koje utječu ciljevi programa LIFE. Stoga bi trebalo primjenjivati načela transparentnosti i objavljivanja u pogledu odluka o razvoju, provedbi, procjeni i praćenju projekata, osobito u slučaju uključivanja ili kada je uključeno više izvora financiranja.
- (29) Odražavajući važnost borbe protiv klimatskih promjena na koordiniran i ambiciozan način u skladu s obvezama Unije u pogledu provedbe Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama i u pogledu ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda, programom LIFE doprinijet će se uključivanju djelovanja u području klime i ostvarivanju općeg cilja od najmanje 30 % proračunskih rashoda EU-a za podupiranje klimatskih ciljeva. Očekuje se da će djelovanja u okviru programa LIFE doprinijeti klimatskim ciljevima sa 61 % od ukupne financijske omotnice programa LIFE. Relevantna djelovanja bit će utvrđena tijekom pripreme i provedbe programa LIFE i ponovno ocijenjena u kontekstu relevantnih procesa evaluacije i preispitivanja. U skladu s europskim zelenim planom, djelovanjima u okviru programa LIFE trebalo bi se poštovati načelo „nenanošenja štete”.
- (30) S obzirom na članak 349. UFEU-a te posebne potrebe i ranjivosti najudaljenijih regija, tijekom provedbe programa LIFE odgovarajuću pozornost trebalo bi posvetiti strategiji za najudaljenije regije sadržanoj u Komunikaciji Komisije od 24. listopada 2017. o jačem i obnovljenom strateškom partnerstvu s najudaljenijim regijama EU-a. Uz okolišne, klimatske i relevantne energetske politike trebalo bi voditi računa i o drugim politikama Unije.
- (31) U potporu provedbi programa LIFE Komisija bi trebala surađivati s mrežom nacionalnih kontaktnih točaka za program LIFE kako bi potaknula suradnju usmjerenu na poboljšanje i povećanje djelotvornosti usluga nacionalnih kontaktnih točaka širom Unije radi poboljšanja ukupne kvalitete podnesenih prijedloga, organizirati seminare i radionice, objavljivati popise projekata koji se financiraju u okviru programa LIFE ili provoditi druge aktivnosti, kao

što su medijske kampanje, radi boljeg širenja rezultata projekta, olakšavanja razmjene iskustva, znanja i najboljih praksi te reproduciranja rezultata projekata širom Unije, čime se promiču suradnja i komunikacija. Te bi aktivnosti trebale biti posebno usmjerene na države članice u kojima je razina iskorištenosti sredstava niska i trebale bi olakšati komunikaciju i suradnju između korisnika, podnositelja projektnih prijava i dionika u završenim projektima ili projektima u tijeku iz istog područja. Od ključne je važnosti da takve aktivnosti komunikacije i suradnje budu usmjerene na regionalna i lokalna tijela te na dionike.

- (32) Glavni kriterij pri evaluaciji projekata i procesu dodjele u okviru programa LIFE trebala bi biti kvaliteta. Kako bi se olakšala provedba ciljeva programa LIFE širom Unije i promicala visoka kvaliteta u projektnim prijedlozima, trebalo bi omogućiti financiranje projekata tehničke pomoći čiji je cilj djelotvorno sudjelovanje u programu LIFE. Komisija bi trebala nastojati postići djelotvornu geografsku pokrivenost, utemeljenu na kvaliteti, širom Unije, među ostalim i kroz podršku izgradnji kapaciteta država članica za povećanje kvalitete projekata. Niski stupanj djelotvornog sudjelovanja, prihvatljive aktivnosti i kriterije za dodjelu programa LIFE trebao bi precizirati u višegodišnjem programu rada, na temelju stope sudjelovanja i stope uspješnosti podnositelja projektnih prijava iz dotičnih država članica, uzimajući u obzir, među ostalim, broj stanovnika i gustoću naseljenosti, ukupnu površinu područja mreže Natura 2000 za svaku državu članicu izraženu kao udio ukupne površine mreže Natura 2000 i udio državnog područja države članice koji je obuhvaćen područjima mreže Natura 2000. Prihvatljive aktivnosti trebale bi po svojoj prirodi biti usmjerene na poboljšanje kvalitete projektnih prijava.
- (33) U skladu s Komunikacijom Komisije od 18. siječnja 2018. o mjerama EU-a za poboljšanje usklađenosti s propisima o okolišu i upravljanja okolišem osnovani su Mreža Europske unije za provedbu i izvršavanje zakonodavstva u području okoliša (IMPEL), Europska mreža državnih odvjetnika u području okoliša (ENPE) i Forum sudaca Europske unije u području okoliša (EUFJE), kako bi se olakšala suradnja među državama članicama i kako bi imali jedinstvenu ulogu u izvršavanju zakonodavstva Unije u području okoliša. Oni znatno doprinose jačanju dosljednosti pri provedbi i izvršavanju zakonodavstva Unije u području okoliša širom Unije, sprečavanju narušavanja tržišnog natjecanja i poboljšavanju kvalitete inspekcije zaštite okoliša te mehanizama za izvršavanje zakonodavstva sustavom umrežavanja i na razini Unije i na razini država članica, te osiguravaju razmjenu informacija i iskustava na različitim administrativnim razinama, osposobljavanjem i detaljnim raspravama o pitanjima povezanim s okolišem i o aspektima izvršavanja zakonodavstva, među ostalim i o postupcima praćenja i izdavanja dozvola. S obzirom na njihov doprinos ciljevima programa LIFE primjereno je odobriti dodjelu bespovratnih sredstava IMPEL-u, ENPE-u i EUFJE-u bez poziva na podnošenje prijedloga kako bi se nastavilo podupiranje aktivnosti tih tijela. Osim toga, u skladu s općim zahtjevima Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁷⁾ („Financijska uredba”) poziv možda nije potreban u drugim slučajevima, na primjer za tijela koja imenuju države članice i koja djeluju pod njihovom odgovornošću, ako su te države članice zakonodavnim aktom Unije utvrđene kao korisnici bespovratnih sredstava.
- (34) Primjereno je utvrditi financijsku omotnicu za program LIFE, koja predstavlja primarni referentni iznos u smislu točke 18. Međuinstitucijskog sporazuma od 16. prosinca 2020. između Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o proračunskoj disciplini, suradnji u proračunskim pitanjima i dobrom financijskom upravljanju te novim vlastitim sredstvima, uključujući plan za uvođenje novih vlastitih sredstava, za Europski parlament i Vijeće tijekom godišnjeg proračunskog postupka.
- (35) Najviše stope sufinanciranja bespovratnih sredstava koja se financiraju u okviru programa LIFE trebalo bi utvrditi na razinama koje su potrebne kako bi se održala djelotvorna razina potpore koja se pruža u okviru programa LIFE. Kako bi se uzela u obzir prilagodljivost koja je potrebna za pružanje odgovora na postojeći raspon djelovanja i subjekata, konkretne stope sufinanciranja trebale bi omogućiti izvjesnost, pri čemu se zadržava stupanj fleksibilnosti razmjeren specifičnim potrebama ili zahtjevima. Konkretne stope sufinanciranja uvijek bi trebale podlijegati utvrđenim relevantnim najvišim stopama sufinanciranja.

⁽²⁷⁾ Uredba (EU, Euratom) 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. srpnja 2018. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije, o izmjeni uredbi (EU) br. 1296/2013, (EU) br. 1301/2013, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 1304/2013, (EU) br. 1309/2013, (EU) br. 1316/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) br. 283/2014 i Odluke br. 541/2014/EU te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 (SL L 193, 30.7.2018., str. 1.).

- (36) Financijska uredba koju su Europski parlament i Vijeće donijeli na temelju članka 322. UFEU-a primjenjuje se na ovu Uredbu. Financijskom uredbom utvrđuju se pravila o izvršenju proračuna Unije, među ostalim pravila o bespovratnim sredstvima, nagradama, nabavi, neizravnom upravljanju, financijskim instrumentima, proračunskim jamstvima, financijskoj pomoći i nadoknadi troškova vanjskim stručnjacima te se predviđaju provjere odgovornosti financijskih izvršitelja. Pravila donesena na temelju članka 322. UFEU-a uključuju i opći režim uvjetovanosti za zaštitu proračuna Unije.
- (37) U skladu s Financijskom uredbom, Uredbom (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁸⁾ i uredbama Vijeća (EZ, Euratom) br. 2988/95 ⁽²⁹⁾, (Euratom, EZ) br. 2185/96 ⁽³⁰⁾ i (EU) 2017/1939 ⁽³¹⁾ financijski interesi Unije trebaju biti zaštićeni razmjernim mjerama, među ostalim mjerama koje se odnose na sprečavanje, otkrivanje, ispravljanje i istraživanje nepravilnosti, uključujući prijevare, na povrat izgubljenih, pogrešno plaćenih ili nepravilno upotrijebljenih sredstava te, prema potrebi, na izricanje administrativnih sankcija. Osobito, u skladu s uredbama (Euratom, EZ) br. 2185/96 i (EU, Euratom) br. 883/2013 Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF) ovlašten je provoditi administrativne istrage, uključujući provjere i inspekcije na terenu, radi utvrđivanja je li došlo do prijevare, korupcije ili bilo koje druge nezakonite aktivnosti, koje utječu na financijske interese Unije.

Ured europskog javnog tužitelja („EPPO“) ovlašten je, u skladu s Uredbom (EU) 2017/1939, provoditi istrage i kazneni progon kaznenih djela koja utječu na financijske interese Unije, kako su predviđena u Direktivi (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³²⁾. U skladu s Financijskom uredbom svaka osoba ili svaki subjekt koji prima sredstva Unije treba u potpunosti surađivati u zaštiti financijskih interesa Unije, dodijeliti potrebna prava i potreban pristup Komisiji, OLAF-u, Revizorskom sudu i, u pogledu onih država članica koje sudjeluju u pojačanoj suradnji na temelju Uredbe (EU) 2017/1939, EPPO-u, te osigurati da svaka treća strana koja je uključena u izvršenje sredstava Unije dodijeli jednakovrijedna prava.

- (38) Vrste financiranja i načine izvršenja proračuna programa LIFE trebalo bi odabrati na temelju njihove sposobnosti da ostvare specifične ciljeve djelovanja i postignu rezultate, uzimajući u obzir posebice troškove kontrola, administrativno opterećenje i očekivani rizik od neusklađenosti. Kada je riječ o bespovratnim sredstvima, trebalo bi razmotriti korištenje paušalnih iznosa, fiksnih stopa i troškova po jedinici. Komisija bi trebala osigurati da to izvršenje bude lako razumljivo i promicati stvarno pojednostavnjenje za nositelje projekata.
- (39) Ciljevi politika programa LIFE trebali bi, prema potrebi, biti obuhvaćeni financijskim instrumentima i proračunskim jamstvima u okviru Uredbe (EU) 2021/523, među ostalim i dodijeljenim iznosom iz programa LIFE, koji je utvrđen u višegodišnjim programima rada u okviru tog programa.
- (40) U skladu s člankom 94. Odluke Vijeća 2013/755/EU ⁽³³⁾ subjekti s poslovnim nastanom u prekomorskim zemljama i područjima prihvatljivi su za financiranje, podložno pravilima i ciljevima programa LIFE i mogućem režimu koji se primjenjuje na državu članicu s kojom su relevantna prekomorska zemlja ili relevantno prekomorsko područje povezani. Sudjelovanje takvih subjekata u programu LIFE trebalo bi se ponajprije usmjeriti na projekte u okviru potprograma „Priroda i bioraznolikost“.

⁽²⁸⁾ Uredba (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. rujna 2013. o istragama koje provodi Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF) i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1073/1999 Europskog parlamenta i Vijeća te Uredbe Vijeća (Euratom) br. 1074/1999 (SL L 248, 18.9.2013., str. 1.).

⁽²⁹⁾ Uredba Vijeća (EZ, Euratom) br. 2988/95 od 18. prosinca 1995. o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica (SL L 312, 23.12.1995., str. 1.).

⁽³⁰⁾ Uredba Vijeća (Euratom, EZ) br. 2185/96 od 11. studenoga 1996. o provjerama i inspekcijama na terenu koje provodi Komisija s ciljem zaštite financijskih interesa Europskih zajednica od prijevara i ostalih nepravilnosti (SL L 292, 15.11.1996., str. 2.).

⁽³¹⁾ Uredba Vijeća (EU) 2017/1939 od 12. listopada 2017. o provedbi pojačane suradnje u vezi s osnivanjem Ureda europskog javnog tužitelja („EPPO“) (SL L 283, 31.10.2017., str. 1.).

⁽³²⁾ Direktiva (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2017. o suzbijanju prijevara počinjenih protiv financijskih interesa Unije kaznenopravnim sredstvima (SL L 198, 28.7.2017., str. 29.).

⁽³³⁾ Odluka Vijeća 2013/755/EU od 25. studenoga 2013. o pridruživanju prekomorskih zemalja i područja Europskoj uniji (Odluka o prekomorskom pridruživanju) (SL L 344, 19.12.2013., str. 1.).

- (41) Dobrovoljnim programom za biološku raznolikost i usluge ekosustava europskih prekomorskih područja (BEST) promiče se očuvanje bioraznolikosti, među ostalim i morske bioraznolikosti, te održivo korištenje usluga ekosustava, uključujući pristup prilagodbi klimatskim promjenama i njihovu ublažavanju koji je utemeljen na ekosustavima, u najudaljenijim regijama Unije i prekomorskim zemljama i područjima. Zahvaljujući pripremnom djelovanju u okviru BEST-a, usvojenom 2011., te programu BEST 2.0 i projektu BEST RUP koji su uslijedili, BEST je doprinio podizanju razine osviještenosti o ekološkoj važnosti najudaljenijih regija i prekomorskih zemalja i područja i njihovoj ključnoj ulozi u očuvanju globalne bioraznolikosti. Komisija procjenjuje da je za terenske projekte na tim područjima potrebna financijska potpora u iznosu od 8 milijuna EUR godišnje. U ministarskim izjavama iz 2017. i 2018. prekomorske zemlje i područja izrazili su zahvalnost za taj program dodjele malih iznosa bespovratnih sredstava za bioraznolikost. Stoga je primjereno da se iz programa LIFE financiraju mali iznosi bespovratnih sredstava za bioraznolikost, što uključuje izgradnju kapaciteta i djelovanja koja imaju učinak katalizatora, i u najudaljenijim regijama i u prekomorskim zemljama i područjima.
- (42) Program LIFE trebao bi biti otvoren trećim zemljama u skladu sa sporazumima između Unije i tih zemalja o posebnim uvjetima za njihovo sudjelovanje.
- (43) Treće zemlje koje su članice Europskoga gospodarskog prostora (EGP) mogu sudjelovati u programima Unije u okviru suradnje uspostavljene Sporazumom o Europskom gospodarskom prostoru ⁽³⁴⁾, kojim se predviđa provedba programâ na temelju odluke donesene na temelju tog sporazuma. Treće zemlje također mogu sudjelovati na temelju drugih pravnih instrumenata. U ovu bi Uredbu trebalo unijeti posebnu odredbu kojom se od trećih zemalja zahtijeva da dodijele odgovornom dužnosniku za ovjeravanje, OLAF-u i Revizorskom sudu potrebna prava i potreban pristup koji se zahtijevaju za sveobuhvatno izvršavanje njihovih ovlasti.
- (44) Na temelju stavaka 22. i 23. Međuinstitucijskog sporazuma o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016. ⁽³⁵⁾ trebalo bi provesti evaluaciju programa LIFE na temelju informacija prikupljenih u skladu sa specifičnim zahtjevima u pogledu praćenja, izbjegavajući pritom administrativno opterećenje, osobito za države članice, i prekomjerne propise. Prema potrebi, ti zahtjevi trebali bi uključivati mjerljive pokazatelje kao temelj za evaluaciju učinaka programa LIFE u praksi. Puni učinak programa LIFE zbroj je neizravnih, dugoročnih i teško mjerljivih doprinosa ostvarenju cijelog niza ciljeva Unije u području okoliša i klime. Za praćenje programa LIFE izravne pokazatelje ostvarenja i zahtjeve u pogledu praćenja utvrđene u ovoj Uredbi trebalo bi dopuniti skupom posebnih pokazatelja na razini projekta koje treba opisati u višegodišnjim programima rada ili pozivima na podnošenje prijedlogâ, među ostalim u odnosu na mrežu Natura 2000 i emisije određenih atmosferskih onečišćujućih tvari.
- (45) Radi osiguranja jedinstvenih uvjeta za provedbu ove Uredbe koji se odnose na donošenje višegodišnjih programa rada, provedbene ovlasti trebalo bi dodijeliti Komisiji. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁶⁾.
- (46) Kako bi se osiguralo da potpora koja se pruža u okviru programa LIFE i njegova provedba budu usklađene s politikama i prioritetima Unije, Komisiji bi trebalo delegirati ovlast za donošenje akata u skladu s člankom 290. UFEU-a radi izmjene ove Uredbe preispitivanjem ili dopunjavanjem pokazateljâ ili radi dopune ove Uredbe utvrđivanjem specifičnih pokazatelja za svaki potprogram i svaku vrstu projekta te uspostavom okvira za praćenje i evaluaciju. Posebno je važno da Komisija tijekom svojeg pripremnog rada provede odgovarajuća savjetovanja, uključujući ona na razini stručnjaka, te da se ta savjetovanja provedu u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016. Osobito, s ciljem osiguravanja ravnopravnog sudjelovanja u pripremi delegiranih akata, Europski parlament i Vijeće primaju sve dokumente istodobno kada i stručnjaci iz država članica te njihovi stručnjaci sustavno imaju pristup sastancima stručnih skupina Komisije koji se odnose na pripremu delegiranih akata.

⁽³⁴⁾ SL L 1, 3.1.1994., str. 3.

⁽³⁵⁾ SL L 123, 12.5.2016., str. 1.

⁽³⁶⁾ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.).

- (47) S obzirom na to da ciljeve ove Uredbe, odnosno doprinos visokoj razini zaštite okoliša i ambicioznom djelovanju u području klime, održivom razvoju i ostvarenju ciljeva i ciljnih vrijednosti zakonodavstva, strategija, planova i međunarodnih obveza Unije koji se odnose na okoliš, bioraznolikost, klimu, kružno gospodarstvo, kao i relevantno zakonodavstvo, strategije, planove i međunarodne obveze Unije iz područja obnovljive energije i energetske učinkovitosti s pomoću dobrog upravljanja i pristupa koji uključuje više dionika ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog opsega i učinaka ove Uredbe oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva.
- (48) Uredbu (EU) br. 1293/2013 trebalo bi stoga staviti izvan snage.
- (49) Primjereno je osigurati neometan prijelaz bez prekida između prethodnog Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i programa LIFE te uskladiti početak programa LIFE s početkom višegodišnjeg financijskog okvira kako je utvrđen u Uredbi (EU, Euratom) 2020/2093. Ova Uredba trebala bi stoga hitno stupiti na snagu i primjenjivati se s retroaktivnim učinkom od 1. siječnja 2021.,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

POGLAVLJE I.

Opće odredbe

Članak 1.

Predmet

Ovom se Uredbom uspostavlja Program za okoliš i djelovanje u području klime (LIFE) („program LIFE”) za razdoblje trajanja višegodišnjeg financijskog okvira od 2021. do 2027. Trajanje programa LIFE usklađeno je s trajanjem višegodišnjeg financijskog okvira.

Ovom se Uredbom utvrđuju i ciljevi programa LIFE, njegov proračun za razdoblje 2021.–2027., oblici financiranja sredstvima Unije i pravila za pružanje tog financiranja.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe, primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „strateški projekti za prirodu” znači projekti kojima se ostvarenje ciljeva Unije koji se odnose na prirodu i bioraznolikost podupire provedbom usklađenih programa djelovanja u državama članicama radi uključivanja tih ciljeva i prioriteta u druge politike i instrumente financiranja, uključujući koordiniranom provedbom prioritarnih akcijskih okvira donesenih na temelju Direktive 92/43/EEZ;
2. „strateški integrirani projekti” znači projekti kojima se na regionalnoj, višeregionalnoj, nacionalnoj ili transnacionalnoj razini provode okolišne ili klimatske strategije ili akcijski planovi koje su razvila tijela država članica, a zahtijevaju se posebnim okolišnim, klimatskim ili relevantnim energetskim zakonodavstvom ili politikom Unije, pritom osiguravajući uključenost dionika i promičući koordinaciju s barem još jednim izvorom financiranja na razini Unije, na nacionalnoj ili privatnoj razini te njegovu mobilizaciju;
3. „projekti tehničke pomoći” znači projekti kojima se podupire razvoj kapaciteta za sudjelovanje u projektima standardnih djelovanja, priprema strateških projekata za prirodu i strateških integriranih projekata, priprema za pristup drugim financijskim instrumentima Unije ili druge mjere potrebne za pripremu primjene u širem opsegu ili reproduciranje rezultata iz drugih projekata koji se financiraju iz programa LIFE, programa koji su mu prethodili ili drugih programa Unije, radi provedbe ciljeva programa LIFE utvrđenih u članku 3.; takvi projekti također mogu uključivati izgradnju kapaciteta u vezi s aktivnostima tijela država članica za djelotvorno sudjelovanje u programu LIFE;

4. „projekti standardnih djelovanja” znači projekti, osim strateških integriranih projekata, strateških projekata za prirodu ili projekata tehničke pomoći, kojima se nastoje ostvariti specifični ciljevi programa LIFE;
5. „operacije mješovitog financiranja” znači djelovanja koja se podupiru iz proračuna Unije, među ostalim i u okviru mehanizama mješovitog financiranja u skladu s člankom 2. točkom 6. Financijske uredbe, u kojima se kombiniraju bespovratni oblici potpore, financijski instrumenti ili oboje, iz proračuna Unije, i povratni oblici potpore od razvojnih ili drugih javnih financijskih institucija te od komercijalnih financijskih institucija i ulagatelja;
6. „pravni subjekt” znači svaka fizička osoba ili svaka pravna osoba osnovana i priznata kao takva u skladu s nacionalnim pravom, pravom Unije ili međunarodnim pravom, koja ima pravnu osobnost i koja je sposobna, djelujući u svoje ime, ostvarivati prava i podlijevati obvezama, ili svaki subjekt bez pravne osobnosti u skladu s člankom 197. stavkom 2. točkom (c) Financijske uredbe.

Članak 3.

Ciljevi

1. Opći je cilj programa LIFE doprinijeti pomaku prema održivom, kružnom i energetski učinkovitom gospodarstvu koje se temelji na obnovljivoj energiji, klimatski je neutralno i otporno na klimatske promjene, kako bi se zaštitila, obnovila i poboljšala kvaliteta okoliša, uključujući zrak, vodu i tlo, zaustavilo i preokrenulo gubljenje bioraznolikosti i pristupilo rješavanju problema degradacije ekosustavâ, među ostalim i podupiranjem provedbe mreže Natura 2000 i upravljanja njome, čime se doprinosi održivom razvoju. Programom LIFE također se podupire provedba općih programa djelovanja donesenih u skladu s člankom 192. stavkom 3. UFEU-a.
2. Specifični su ciljevi programa LIFE sljedeći:
 - (a) razvijati, demonstrirati i promicati inovativne tehnike, metode i pristupe za ostvarenje ciljeva zakonodavstva i politike Unije u području okoliša, uključujući prirodu i bioraznolikost, te djelovanja u području klime, uključujući prijelaz na obnovljivu energiju i veću energetsku učinkovitost, kao i doprinositi bazi znanja i primjeni najboljih praksi, posebice u odnosu na prirodu i bioraznolikost, među ostalim i podupiranjem mreže Natura 2000;
 - (b) podupirati razvoj, provedbu, praćenje i izvršavanje relevantnog zakonodavstva i politike Unije u području okoliša, uključujući prirodu i bioraznolikost, te djelovanja u području klime, uključujući prijelaz na obnovljivu energiju ili veću energetsku učinkovitost, među ostalim i poboljšanjem upravljanja na svim razinama, a posebice povećanjem kapaciteta javnih i privatnih aktera i uključenosti civilnog društva;
 - (c) djelovati kao katalizator za opsežno uvođenje uspješnih tehničkih rješenja i rješenja koja se odnose na politike radi provedbe relevantnog zakonodavstva i politike Unije u području okoliša, uključujući prirodu i bioraznolikost, te djelovanja u području klime, uključujući prijelaz na obnovljivu energiju ili veću energetsku učinkovitost, reproduciranjem rezultata, integriranjem povezanih ciljeva u druge politike i u prakse javnog i privatnog sektora, mobiliziranjem ulaganja i poboljšanjem pristupa financiranju.

Članak 4.

Struktura

Program LIFE strukturiran je kako slijedi:

1. područje „Okoliš”, koje obuhvaća:
 - (a) potprogram „Priroda i bioraznolikost”;
 - (b) potprogram „Kružno gospodarstvo i kvaliteta života”;

2. područje „Djelovanje u području klime”, koje obuhvaća:

- (a) potprogram „Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama”;
- (b) potprogram „Prijelaz na čistu energiju”.

Članak 5.

Proračun

1. Financijska omotnica za provedbu programa LIFE za razdoblje od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2027. iznosi 5 432 000 000 EUR u tekućim cijenama.

2. Indikativna raspodjela iznosa iz stavka 1.:

(a) 3 488 000 000 EUR za područje „Okoliš”, od čega

i. 2 143 000 000 EUR za potprogram „Priroda i bioraznolikost”; i

ii. 1 345 000 000 EUR za potprogram „Kružno gospodarstvo i kvaliteta života”;

(b) 1 944 000 000 EUR za područje „Djelovanje u području klime”, od čega

i. 947 000 000 EUR za potprogram „Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama”; i

ii. 997 000 000 EUR za potprogram „Prijelaz na čistu energiju”.

3. Iznosima iz stavaka 1. i 2. ne dovode se u pitanje odredbe o fleksibilnosti utvrđene u Uredbi (EU, Euratom) 2020/2093 i u Financijskoj uredbi.

4. Ne dovodeći u pitanje stavak 2., najmanje 60 % proračunskih sredstava dodijeljenih projektima koji se podupiru bespovratnim sredstvima za djelovanje u području „Okoliš” iz stavka 2. točke (a) namijenjeno je bespovratnim sredstvima za projekte kojima se podupire potprogram „Priroda i bioraznolikost” iz stavka 2. točke (a) podtočke i.

5. Programom LIFE mogu se financirati aktivnosti tehničke i administrativne pomoći Komisije za njegovu provedbu, kao što su aktivnosti pripreme, praćenja, kontrole, revizije i evaluacije, uključujući aktivnosti korporativnih sustava informacijske tehnologije i aktivnosti umrežavanja kojima se pruža potpora nacionalnim kontaktnim točkama programa LIFE, što obuhvaća osposobljavanje, aktivnosti uzajamnog učenja i događaje namijenjene razmjeni iskustava.

6. Programom LIFE mogu se financirati aktivnosti koje provodi Komisija kako bi pružila potporu pripremi, provedbi i uključivanju okolišnog, klimatskog ili relevantnog energetske zakonodavstva i politika Unije radi ostvarenja ciljeva utvrđenih u članku 3. Te aktivnosti mogu uključivati:

(a) informiranje i komunikaciju, uključujući kampanje podizanja razine osviještenosti, te institucijsku komunikaciju u vezi s političkim prioritetima Unije, kao i u vezi sa statusom provedbe i prenošenja okolišnog, klimatskog ili relevantnog energetske zakonodavstva Unije;

(b) studije, istraživanja, modeliranje i izradu scenarija;

(c) pripremu, provedbu, praćenje, provjeru i evaluaciju zakonodavstva, politika i programâ, kao i procjenu i analizu projekata koji se ne financiraju iz programa LIFE, ako služe ciljevima utvrđenima u članku 3.;

- (d) radionice, konferencije i sastanke;
- (e) platforme za umrežavanje i razmjenu najboljih praksi;
- (f) druge aktivnosti, poput dodjele nagrada.

Članak 6.

Treće zemlje pridružene programu LIFE

1. Program LIFE otvoren je za sudjelovanje sljedećih trećih zemalja:
 - (a) članica Europskog udruženja slobodne trgovine koje su članice Europskog gospodarskog prostora, u skladu s uvjetima utvrđenima u Sporazumu o Europskom gospodarskom prostoru;
 - (b) zemalja pristupnica, zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja, u skladu s općim načelima i općim uvjetima za sudjelovanje tih zemalja u programima Unije koji su uspostavljeni u odgovarajućim okvirnim sporazumima i odlukama Vijeća za pridruživanje ili u sličnim sporazumima te u skladu s posebnim uvjetima utvrđenima u sporazumima između Unije i tih zemalja;
 - (c) zemalja obuhvaćenih europskom politikom susjedstva, u skladu s općim načelima i općim uvjetima za sudjelovanje tih zemalja u programima Unije koji su uspostavljeni u odgovarajućim okvirnim sporazumima i odlukama Vijeća za pridruživanje ili u sličnim sporazumima te u skladu s posebnim uvjetima utvrđenima u sporazumima između Unije i tih zemalja;
 - (d) ostalih trećih zemalja, u skladu s uvjetima utvrđenima u posebnom sporazumu o sudjelovanju određene treće zemlje u bilo kojem programu Unije, pod uvjetom da se tim sporazumom:
 - i. osigurava pravedna ravnoteža u pogledu doprinosa treće zemlje koja sudjeluje u programima Unije i koristi za tu treću zemlju;
 - ii. utvrđuju uvjeti za sudjelovanje u programima, uključujući izračun financijskih doprinosa za pojedinačne programe, i administrativnim troškovima tih programa;
 - iii. trećoj zemlji ne dodjeljuje ovlast za odlučivanje u pogledu programa Unije;
 - iv. jamče prava Unije da osigura dobro financijsko upravljanje i štiti svoje financijske interese.

Doprinosi iz prvog podstavka točke (d) podtočke ii. čine namjenske prihode u skladu s člankom 21. stavkom 5. Financijske uredbe.

2. Ako treća zemlja sudjeluje u programu LIFE prema odluci donesenoj na temelju međunarodnog sporazuma ili sudjeluje na temelju bilo kojeg drugog pravnog instrumenta, ta treća zemlja odgovornom dužnosniku za ovjeravanje, OLAF-u i Revizorskom sudu dodjeljuje potrebna prava i potreban pristup koji se zahtijevaju za sveobuhvatno izvršavanje njihovih ovlasti. Kada je riječ o OLAF-u, takva prava uključuju pravo provedbe istraga, među ostalim provjera i inspekcija na terenu, kako je predviđeno u Uredbi (EU, Euratom) br. 883/2013.

Članak 7.

Međunarodna suradnja

Tijekom provedbe programa LIFE suradnja s relevantnim međunarodnim organizacijama i njihovim institucijama i tijelima moguća je kada je potrebna u svrhu ostvarenja ciljeva utvrđenih u članku 3.

Članak 8.

Sinergije s drugim programima Unije

Komisija olakšava dosljednu provedbu programa LIFE. Komisija i države članice olakšavaju koordinaciju i postizanje koherentnosti s Europskim fondom za regionalni razvoj, Europskim socijalnim fondom+ uspostavljenim Uredbom Europskog parlamenta i Vijeća o Europskom socijalnom fondu plus (ESF+) (Europski socijalni fond+), Kohezijskim fondom, Europskim poljoprivrednim fondom za ruralni razvoj i Europskim fondom za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu, programom Obzor Europa, Instrumentom za povezivanje Europe uspostavljenim Uredbom (EU) br. 1316/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁷⁾ i programom InvestEU uspostavljenim Uredbom (EU) 2021/523 kako bi se stvorile sinergije, posebice u pogledu strateških projekata za prirodu i strateških integriranih projekata, te kako bi se pružila potpora prihvaćanju i reproduciranju rješenja razvijenih u okviru programa LIFE. Komisija i države članice nastoje osigurati komplementarnost na svim razinama.

Članak 9.

Provedba i oblici financiranja sredstvima Unije

1. Komisija program LIFE provodi u okviru izravnog upravljanja ili neizravnog upravljanja s tijelima iz članka 62. stavka 1. točke (c) Financijske uredbe.
2. Programom LIFE može se pružiti financiranje u bilo kojem od oblika utvrđenih u Financijskoj uredbi, posebice u obliku bespovratnih sredstava, nagrada i nabave. Njime se može pružiti i financiranje u obliku financijskih instrumenata u okviru operacija mješovitog financiranja.
3. Najmanje 85 % proračuna programa LIFE dodjeljuje se:
 - (a) za bespovratna sredstva kako su navedena u članku 11. stavcima 2. i 6.;
 - (b) za projekte koji se financiraju drugim oblicima financiranja u mjeri utvrđenoj u višegodišnjem programu rada iz članka 18.; ili
 - (c) prema potrebi, i u mjeri utvrđenoj u višegodišnjem programu rada iz članka 18., za financiranje u obliku financijskih instrumenata u okviru operacija mješovitog financiranja, kako je navedeno u stavku 2. ovog članka.

Komisija osigurava da su projekti koji se financiraju drugim oblicima financiranja u potpunosti u skladu s ciljevima utvrđenima u članku 3.

Najviši iznos dodijeljen za bespovratna sredstva kako su navedena u članku 11. stavku 4. iznosi 15 milijuna EUR.

4. Najviše stope sufinanciranja za prihvatljiva djelovanja iz članka 11. stavka 2. točaka od (a) do (d) ove Uredbe iznose najviše 60 % prihvatljivih troškova te najviše 75 % u slučaju projekata koji se financiraju u okviru potprograma „Priroda i bioraznolikost”, posebno onih koji se odnose na prioritetna staništa ili vrste, kao dio provedbe Direktive 92/43/EEZ, ili koji se odnose na vrste ptica koje Odbor za prilagodbu tehničkom i znanstvenom napretku, osnovan na temelju članka 16. Direktive 2009/147/EZ, smatra prioritetom za financiranje, kada je to potrebno za ostvarenje cilja očuvanja. Najviša stopa sufinanciranja za djelovanja iz članka 11. stavka 6. ove Uredbe iznosi 70 % prihvatljivih troškova. Ne dovodeći u pitanje relevantne i unaprijed utvrđene najviše stope sufinanciranja, konkretne stope dodatno se utvrđuju u višegodišnjem programu rada iz članka 18. ove Uredbe. Konkretne stope moguće je prilagoditi u skladu sa zahtjevima svakog potprograma, svake vrste projekta ili svake vrste bespovratnih sredstava.

⁽³⁷⁾ Uredba (EU) br. 1316/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi Instrumenta za povezivanje Europe, izmjeni Uredbe (EU) br. 913/2010 i stavljanju izvan snage uredbi (EZ) br. 680/2007 i (EZ) br. 67/2010 Tekst značajan za EGP (SL L 348, 20.12.2013., str. 129).

Najviše stope sufinanciranja za projekte iz članka 11. stavka 4. ne smiju premašiti 95 % prihvatljivih troškova tijekom razdoblja prvog višegodišnjeg programa rada; za drugi višegodišnji program rada i pod uvjetom da je to potvrđeno u tom programu rada, stopa sufinanciranja iznosi 75 % prihvatljivih troškova.

5. Kvaliteta je glavni kriterij pri evaluaciji projekata i procesu dodjele u okviru programa LIFE. Komisija nastoji postići djelotvornu geografsku pokrivenost, utemeljenu na kvaliteti, širom Unije, među ostalim i kroz podršku izgradnji kapaciteta država članica za povećanje kvalitete projekata.

POGLAVLJE II.

Prihvatljivost

Članak 10.

Bespovratna sredstva

Bespovratna sredstva u okviru programa LIFE dodjeljuju se i njima se upravlja u skladu s glavom VIII. Financijske uredbe.

Članak 11.

Prihvatljiva djelovanja

1. Za financiranje su prihvatljiva samo djelovanja kojima se provode ciljevi utvrđeni u članku 3.
2. Bespovratnim sredstvima mogu se financirati sljedeće vrste djelovanja:
 - (a) strateški projekti za prirodu u okviru potprograma iz članka 4. stavka 1. točke (a);
 - (b) strateški integrirani projekti u okviru potprograma iz članka 4. stavka 1. točke (b) i stavka 2. točaka (a) i (b);
 - (c) projekti tehničke pomoći;
 - (d) projekti standardnih djelovanja;
 - (e) ostala djelovanja potrebna u svrhu ostvarenja općeg cilja utvrđenog u članku 3. stavku 1., uključujući koordinacijska i potporna djelovanja usmjerena na izgradnju kapaciteta, širenje informacija i znanja te podizanje razine osviještenosti radi pružanja potpore prijelazu na obnovljivu energiju i veću energetske učinkovitost.
3. Projektima u okviru potprograma „Priroda i bioraznolikost” koji se odnose na upravljanje područjima mreže Natura 2000 te njihovu obnovu i praćenje u skladu s direktivama 92/43/EEZ i 2009/147/EZ uzimaju se u obzir prioritete utvrđeni u nacionalnim i regionalnim planovima, strategijama i politikama za očuvanje prirode i bioraznolikosti, među ostalim i u prioritetskim akcijskim okvirima donesenima na temelju Direktive 92/43/EEZ.
4. Projektima tehničke pomoći za izgradnju kapaciteta u vezi s aktivnostima tijela država članica za poboljšanje djelotvornog sudjelovanja u programu LIFE podupiru se aktivnosti država članica s niskim stupnjem djelotvornog sudjelovanja kako bi se unaprijedile usluge nacionalnih kontaktnih točaka širom Unije i povećala ukupna kvaliteta podnesenih prijedloga.
5. Bespovratnim sredstvima mogu se financirati aktivnosti izvan države članice ili prekomorske zemlje ili područja koji su s njom povezani pod uvjetom da se projektom nastoje ostvariti okolišni i klimatski ciljevi Unije i da su te aktivnosti potrebne za osiguravanje djelotvornosti intervencija provedenih u državi članici ili u prekomorskoj zemlji ili na području koji su s njom povezani ili za potporu međunarodnim sporazumima čija je Unija stranka pružanjem doprinosa organizaciji multilateralnih konferencija. Najviši doprinos koji se pruža međunarodnim sporazumima za organizaciju multilateralnih konferencija iznosi 3,5 milijuna EUR za vrijeme trajanja programa LIFE navedenog u članku 1. i ta se bespovratna sredstva ne računavaju u doseganje praga iz članka 9. stavka 3. prvog podstavka.

6. Bespovratnim sredstvima za poslovanje podupire se funkcioniranje neprofitnih subjekata koji sudjeluju u razvoju, provedbi i izvršavanju zakonodavstva i politike Unije i koji su primarno aktivni u području okoliša ili djelovanja u području klime, među ostalim i u energetske tranziciji, u skladu s ciljevima programa LIFE utvrđenima u članku 3.

Članak 12.

Prihvatljivi subjekti

1. Kriteriji prihvatljivosti utvrđeni u stavcima 2. i 3. ovog članka primjenjuju se na subjekte dodatno uz kriterije utvrđene u članku 197. Financijske uredbe.

2. Prihvatljivi su sljedeći subjekti:

(a) pravni subjekti s poslovnim nastanom u nekoj od sljedećih zemalja ili na nekom od sljedećih područja:

i. državi članici ili prekomorskoj zemlji ili prekomorskom području koji su s njom povezani;

ii. trećoj zemlji pridruženoj programu LIFE;

iii. ostalim trećim zemljama navedenima u višegodišnjem programu rada iz članka 18., pod uvjetima navedenima u stavcima 4. i 5. ovog članka;

(b) svaki pravni subjekt osnovan u skladu s pravom Unije ili svaka međunarodna organizacija.

3. Fizičke osobe nisu prihvatljive.

4. Iznimno, pravni subjekti s poslovnim nastanom u trećoj zemlji koja nije pridružena programu LIFE prihvatljivi su za sudjelovanje ako je to potrebno radi ostvarenja ciljeva određenog djelovanja kako bi se osigurala djelotvornost intervencija provedenih u Uniji.

5. Pravni subjekti s poslovnim nastanom u trećoj zemlji koja nije pridružena programu LIFE u načelu snose troškove svojeg sudjelovanja.

Članak 13.

Izravna dodjela

Ne dovodeći u pitanje članak 188. Financijske uredbe, tijelima navedenima u Prilogu I. ovoj Uredbi mogu se dodijeliti bespovratna sredstva bez poziva na podnošenje prijedloga.

Članak 14.

Specifikacija kriterija za dodjelu

Komisija u višegodišnjem programu rada iz članka 18. utvrđuje kriterije za dodjelu i pozive na podnošenje prijedlogâ uzimajući u obzir sljedeća načela:

(a) projekti koji se financiraju iz programa LIFE moraju biti u interesu Unije time što pružaju znatan doprinos ostvarenju općih i specifičnih ciljeva programa LIFE utvrđenih u članku 3. i ne smiju ugrožavati te ciljeve, te se njima, kad god je to moguće, mora promicati upotreba zelene javne nabave;

(b) projektima mora biti osiguran troškovno učinkovit pristup te oni moraju biti tehnički i financijski koherentni;

(c) prednost se mora dati projektima koji imaju najveći potencijal za pružanje doprinosa ostvarenju ciljeva utvrđenih u članku 3.;

- (d) projektima kojima se pružaju posredne koristi i promiču sinergije među potprogramima iz članka 4. pri evaluaciji se moraju dodijeliti dodatni bodovi;
- (e) projektima koji imaju najveći potencijal za to da ih reproducira i prihvati javni ili privatni sektor ili koji imaju najveći potencijal za mobiliziranje najvećih ulaganja ili financijskih sredstava (potencijal da djeluju kao katalizator) pri evaluaciji se moraju dodijeliti dodatni bodovi;
- (f) mora se osigurati mogućnost reproduciranja rezultata projekata standardnih djelovanja;
- (g) projektima koji se temelje na rezultatima drugih projekata koji se financiraju iz programa LIFE, programa koji su prethodili programu LIFE ili iz drugih sredstva Unije ili projektima koji unaprjeđuju rezultate takvih projekata pri evaluaciji se moraju dodijeliti dodatni bodovi;
- (h) prema potrebi, posebna se pozornost mora posvetiti projektima na geografskim područjima s posebnim potrebama ili posebnim ranjivostima, kao što su područja s posebnim okolišnim izazovima ili prirodnim ograničenjima, prekogranična područja, područja visoke prirodne vrijednosti i najudaljenije regije.

Članak 15.

Prihvatljivi troškovi povezani s kupnjom zemljišta

Uz kriterije utvrđene u članku 186. Financijske uredbe, troškovi povezani s kupnjom zemljišta smatraju se prihvatljivima ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- (a) kupnja doprinosi poboljšanju, održavanju i obnovi cjelovitosti mreže Natura 2000, osnovane člankom 3. Direktive 92/43/EEZ, među ostalim i poboljšanjem povezanosti putem stvaranja koridora, poveznih točaka ili drugih elemenata zelene infrastrukture;
- (b) kupnja zemljišta jedini je ili troškovno najučinkovitiji način za ostvarenje željenog ishoda očuvanja;
- (c) kupljeno zemljište dugoročno je rezervirano za upotrebe koje su u skladu sa specifičnim ciljevima programa LIFE; i
- (d) dotična država članica prijenosom ili na drugi način osigurava dugoročnu dodjelu takvog zemljišta u svrhu očuvanja prirode.

Članak 16.

Kumulativno i alternativno financiranje

1. Za djelovanje za koje je primljen doprinos iz nekog drugog programa Unije može se primiti doprinos i u okviru programa LIFE, pod uvjetom da se doprinosima ne pokrivaju isti troškovi i da se djelovanjem nastoje ostvariti okolišni ili klimatski ciljevi utvrđeni u članku 3. te da se njime ne ugrožava nijedan od tih ciljeva. Na odgovarajući doprinos djelovanju primjenjuju se pravila relevantnog programa Unije. Kumulativno financiranje ne smije premašiti ukupne prihvatljive troškove djelovanja. Potpora iz različitih programa Unije može se izračunati razmjerno u skladu s dokumentima u kojima su utvrđeni uvjeti za potporu.

2. Potpora iz Europskog fonda za regionalni razvoj, Europskog socijalnog fonda+ ili Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, u skladu s odgovarajućim odredbama Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Europskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu i financijskih pravila za njih i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i viznoj politici te s odgovarajućim odredbama Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju pravila o potpori za strateške planove koje izrađuju države članice u okviru zajedničke poljoprivredne politike (strateški planovi u okviru ZPP-a) i koji se financiraju iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog

fonda za ruralni razvoj (EPFRR) te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća može se dodijeliti za djelovanja kojima je dodijeljena oznaka kvalitete „pečat izvrsnosti” u okviru programa LIFE, a koja ispunjavaju sljedeće kumulativne uvjete:

- (a) ocijenjena su u pozivu na podnošenje prijedlogâ u okviru programa LIFE;
- (b) u skladu su s minimalnim zahtjevima u pogledu kvalitete iz tog poziva na podnošenje prijedlogâ;
- (c) ne mogu se financirati u okviru tog poziva na podnošenje prijedlogâ zbog proračunskih ograničenja.

POGLAVLJE III.

Operacije mješovitog financiranja

Članak 17.

Operacije mješovitog financiranja

Operacije mješovitog financiranja u okviru programa LIFE provode se u skladu s Uredbom (EU) 2021/523 i glavom X. Financijske uredbe, pri čemu se na odgovarajući način vodi računa o zahtjevima u pogledu održivosti i transparentnosti.

POGLAVLJE IV.

Planiranje, praćenje, izvješćivanje i evaluacija

Članak 18.

Višegodišnji program rada

1. Komisija provedbenim aktima donosi višegodišnje programe rada za program LIFE. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 22. stavka 2.
2. U svakom višegodišnjem programu rada utvrđuje se, u skladu s ciljevima utvrđenima u članku 3., sljedeće:
 - (a) iznosi koji se moraju raspodijeliti među potrebama u okviru svakog potprograma i među različitim vrstama financiranja, kao i najviši ukupni iznos koji se mora raspodijeliti za bespovratna sredstva kako su navedena u članku 11. stavku 2. točkama (a) i (b);
 - (b) najviši ukupni iznos za financiranje u obliku financijskih instrumenata u okviru operacija mješovitog financiranja u sklopu programa LIFE, kada je to primjenjivo;
 - (c) najviši ukupni iznos za bespovratna sredstva koja se u skladu s člankom 13. moraju dodijeliti tijelima navedenima u Prilogu I.;
 - (d) teme projekata ili specifične potrebe za koje su prethodno raspodijeljena sredstva za projekte iz članka 11. stavka 2. točaka (c) i (d);
 - (e) strategije i planovi obuhvaćeni strateškim integriranim projektima za koje se može zatražiti financiranje za projekte iz članka 11. stavka 2. točke (b);
 - (f) najdulje razdoblje prihvatljivosti za provedbu projekata;
 - (g) indikativni rasporedi za pozive na podnošenje prijedloga za razdoblje obuhvaćeno višegodišnjim programom rada;

- (h) tehnička metodologija za podnošenje projekata i postupak odabira projekata te kriteriji za dodjelu u skladu s elementima iz članka 14.;
 - (i) stope sufinanciranja iz članka 9. stavka 4.;
 - (j) najviše stope sufinanciranja za prihvatljiva djelovanja iz članka 11. stavka 2. točke (e);
 - (k) kada je to relevantno, detaljna pravila o primjeni kumulativnog i alternativnog financiranja;
 - (l) niski stupanj učinkovitog sudjelovanja i prihvatljive aktivnosti te kriteriji za dodjelu za projekte tehničke pomoći namijenjene izgradnji kapaciteta u vezi s aktivnostima tijelâ država članica za djelotvorno sudjelovanje u programu LIFE.
3. Prvi višegodišnji program rada traje četiri godine, a drugi višegodišnji program rada traje tri godine.
 4. Komisija u okviru višegodišnjih programa rada objavljuje pozive na podnošenje prijedlogâ za obuhvaćeno razdoblje. Komisija osigurava da se neiskorištena sredstva iz određenog poziva na podnošenje prijedlogâ preraspodijele na različite vrste djelovanja iz članka 11. stavka 2. unutar istog područja.
 5. Komisija osigurava da se pri izradi višegodišnjih programa rada provedu savjetovanja s dionicima.

Članak 19.

Praćenje i izvješćivanje

1. Komisija na temelju pokazatelja utvrđenih u Prilogu II. izvješćuje o napretku programa LIFE prema ostvarenju ciljeva utvrđenih u članku 3.
2. Kako bi osigurala djelotvornu procjenu napretka programa LIFE prema ostvarenju njegovih ciljeva, Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 23. kako bi izmijenila Prilog II. radi preispitivanja ili nadopune pokazatelja, kada se to smatra potrebnim, među ostalim radi njihova usklađivanja s pokazateljima utvrđenima za druge programe Unije, te kako bi dopunila ovu Uredbu odredbama o uspostavi okvira za praćenje i evaluaciju.
3. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 23. kako bi dopunila ovu Uredbu utvrđujući na temelju Priloga II. specifične pokazatelje za svaki potprogram i svaku vrstu projekta.
4. Komisija osigurava da se podaci za praćenje provedbe programa i rezultati prikupljaju učinkovito, djelotvorno i pravodobno. U tu svrhu i u skladu s relevantnim metodologijama uvode se razmjerni zahtjevi u pogledu izvješćivanja za primatelje sredstava Unije kako bi se omogućilo prikupljanje zbirnih pokazatelja ostvarenja i učinaka na razini projekta za sve relevantne posebne ciljeve politike u području okoliša i klime, među ostalim i u odnosu na mrežu Natura 2000 i emisije određenih atmosferskih onečišćujućih tvari u zraku, uključujući CO₂.
5. Komisija redovito prati i izvješćuje o uključivanju ciljeva u području klime i bioraznolikosti, među ostalim i o iznosu rashoda. Uzimajući u obzir prirodu programa LIFE koja se temelji na potražnji, očekuje se da će 61 % ukupnog iznosa programa LIFE, kako je utvrđen u članku 5., doprinijeti proračunskoj ciljnoj vrijednosti od najmanje 30 % rashoda kojima se doprinosi klimatskim ciljevima. Taj se doprinos prati s pomoću sustava klimatskih markera Unije. Ovom se Uredbom doprinosi uključivanju djelovanja u području bioraznolikosti u politike Unije i ostvarenju opće ambicije da se u 2024. osigura 7,5 % godišnje potrošnje u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za ciljeve u području bioraznolikosti, a u 2026. i u 2027. 10 % godišnje potrošnje u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za ciljeve u području bioraznolikosti, uzimajući pritom u obzir postojeća preklapanja između ciljeva u područjima klime i bioraznolikosti.

Troškovi povezani s bioraznolikošću prate se primjenom djelotvorne, transparentne i sveobuhvatne metodologije koju treba utvrditi Komisija, u suradnji s Europskim parlamentom i Vijećem, kako je navedeno u Međuinstitucijskom sporazumu od 16. prosinca 2020. između Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o proračunskoj disciplini, suradnji u proračunskim pitanjima i dobrom financijskom upravljanju te novim vlastitim sredstvima, uključujući plan za uvođenje novih vlastitih sredstava. Te se metode praćenja upotrebljavaju za utvrđivanje količine odobrenih sredstava za preuzimanje obveza, za koja se očekuje da će doprinijeti ciljevima u području klime i bioraznolikosti u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021.–2027. na odgovarajućoj razini disagregacije. Troškovi se prikazuju svake godine u Izjavi o programu. O doprinosu programa LIFE ciljevima Unije u području klime i bioraznolikosti redovito se izvješćuje u kontekstu evaluacija i godišnjeg izvješća.

6. Komisija procjenjuje sinergije između programa LIFE i drugih komplementarnih programa Unije te sinergije među njegovim potprogramima.

Članak 20.

Evaluacija

1. Komisija pravodobno provodi evaluacije predviđene u ovoj Uredbi kako bi se njihovi rezultati uzeli u obzir tijekom procesa donošenja odluka, pri čemu na odgovarajući način vodi računa o koherentnosti, sinergijama, dodanoj vrijednosti Unije i dugoročnoj održivosti, uzimajući u obzir klimatske i okolišne prioritete Unije.

2. Komisija provodi evaluaciju u sredini provedbenog razdoblja programa LIFE nakon što bude dostupno dovoljno informacija o njegovoj provedbi, ali najkasnije 42 mjeseca nakon početka provedbe programa LIFE, koristeći se pokazateljima utvrđenima u skladu s Prilogom II.

Evaluacija sadržava barem sljedeće elemente:

- (a) kvalitativne i kvantitativne aspekte provedbe programa LIFE;
- (b) učinkovitost upotrebe resursa;
- (c) stupanj ostvarenja ciljeva svih mjera, pri čemu se, ako je to moguće, navode rezultati i učinci;
- (d) stvarni ili očekivani uspjeh projekata u korištenju drugih sredstava Unije da ostvare učinak poluge, osobito uzimajući u obzir koristi od veće koherentnosti s drugim financijskim instrumentima Unije;
- (e) mjeru u kojoj su ostvareni sinergije među ciljevima i komplementarnost programa LIFE s drugim relevantnim programima Unije;
- (f) dodanu vrijednost Unije i dugoročni učinak programa LIFE, s ciljem donošenja odluke o produljenju, izmjeni ili suspenziji mjera;
- (g) mjeru u kojoj su dionici sudjelovali;
- (h) kvantitativnu i kvalitativnu analizu doprinosa programa LIFE stanju očuvanosti staništa i vrsta navedenih u direktivama 92/43/EEZ i 2009/147/EZ;
- (i) analizu geografske pokrivenosti širom Unije, kako je navedeno u članku 9. stavku 5., i, ako takva pokrivenost nije postignuta, analizu temeljnih razloga za takav nedostatak pokrivenosti.

3. Na kraju provedbe programa LIFE, ali najkasnije četiri godine nakon isteka razdoblja navedenog u članku 1. drugom stavku, Komisija provodi završnu evaluaciju programa LIFE.

4. Komisija zaključke evaluacija, zajedno sa svojim primjedbama, dostavlja Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, a rezultate evaluacija objavljuje.

POGLAVLJE V.

Prijelazne i završne odredbe

Članak 21.

Informiranje, komunikacija i promidžba

1. Primatelji sredstava Unije priznaju podrijetlo i osiguravaju vidljivost tih sredstava, posebice pri promicanju projekata i njihovih rezultata, pružanjem koherentnih, djelotvornih i razmjernih ciljanih informacija različitoj publici, među ostalim medijima i javnosti. Primatelji u tu svrhu upotrebljavaju logotip programa LIFE prikazan u Prilogu III. Sva trajna dobra stečena u okviru programa LIFE moraju nositi logotip programa LIFE osim u slučajevima koje odredi Komisija. Ako upotreba logotipa programa LIFE nije izvediva, program LIFE mora biti spomenut u svim komunikacijskim aktivnostima, među ostalim i na oglasnim pločama na strateškim mjestima koja su vidljiva javnosti.

2. Komisija provodi informacijska i komunikacijska djelovanja koja se odnose na program LIFE na djelovanja poduzeta na temelju programa LIFE i na postignute rezultate. Financijska sredstva dodijeljena programu LIFE također doprinose institucijskom priopćavanju političkih prioriteta Unije ako se ti prioriteti odnose na ciljeve iz članka 3.

Članak 22.

Postupak odbora

1. Komisiji pomaže Odbor za program LIFE. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.

2. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

3. Ako Odbor ne da nikakvo mišljenje, Komisija ne donosi nacrt provedbenog akta i primjenjuje se članak 5. stavak 4. treći podstavak Uredbe (EU) br. 182/2011.

4. Komisija svake godine izvješćuje Odbor o cjelokupnom napretku u provedbi potprogramâ programa LIFE i o posebnim djelovanjima u okviru programa LIFE, među ostalim o operacijama mješovitog financiranja koje se provode s pomoću proračunskih sredstava dodijeljenih iz programa LIFE.

Članak 23.

Izvršavanje delegiranja ovlasti

1. Ovlast za donošenje delegiranih akata dodjeljuje se Komisiji podložno uvjetima utvrđenima u ovom članku.

2. Ovlast za donošenje delegiranih akata iz članka 19. stavaka 2. i 3. dodjeljuje se Komisiji do 31. prosinca 2028.

3. Europski parlament ili Vijeće u svakom trenutku mogu opozvati delegiranje ovlasti iz članka 19. stavaka 2. i 3. Odlukom o opozivu prekida se delegiranje ovlasti koje je u njoj navedeno. Opoziv počinje proizvoditi učinke sljedećeg dana od dana objave spomenute odluke u *Službenom listu Europske unije* ili na kasniji dan naveden u spomenutoj odluci. On ne utječe na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.

4. Prije donošenja delegiranog akta Komisija se savjetuje sa stručnjacima koje imenuje svaka država članica u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.

5. Čim donese delegirani akt, Komisija ga istodobno priopćuje Europskom parlamentu i Vijeću.
6. Delegirani akt donesen na temelju članka 19. stavaka 2. i 3. stupa na snagu samo ako ni Europski parlament ni Vijeće u roku od dva mjeseca od priopćenja tog akta Europskom parlamentu i Vijeću na njega ne podnesu nikakav prigovor ili ako su prije isteka tog roka i Europski parlament i Vijeće obavijestili Komisiju da neće podnijeti prigovore. Taj se rok produljuje za dva mjeseca na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća.

Članak 24.

Stavljanje izvan snage

Uredba (EU) br. 1293/2013 stavlja se izvan snage s učinkom od 1. siječnja 2021.

Članak 25.

Prijelazne odredbe

1. Ova Uredba ne utječe na nastavak ili izmjenu djelovanja započelih na temelju Uredbe (EZ) br. 614/2007 Europskog parlamenta i Vijeća⁽³⁸⁾ i Uredbe (EU) br. 1293/2013, koje se nastavljaju primjenjivati na dotične projekte do njihova zaključenja.
2. Iz financijske omotnice za program LIFE mogu se također pokriti troškovi tehničke i administrativne pomoći koji su potrebni radi osiguravanja prijelaza između programa LIFE i mjera donesenih na temelju uredbi (EZ) br. 614/2007 i (EU) br. 1293/2013.
3. Ako je to potrebno, odobrena sredstva mogu se unijeti u proračun Unije nakon 2027. radi pokrivanja troškova predviđenih u članku 5. stavku 5. kako bi se omogućilo upravljanje projektima koji nisu dovršeni do 31. prosinca 2027.
4. Sredstva vraćena iz financijskih instrumenata uspostavljenih na temelju Uredbe (EU) br. 1293/2013 mogu se uložiti u financijske instrumente uspostavljene na temelju Uredbe (EU) 2021/523.
5. Odobrena sredstva koja odgovaraju namjenskim prihodima koji proizlaze iz povrata pogrešno isplaćenih iznosa na temelju uredbi (EZ) br. 614/2007 ili (EU) br. 1293/2013 upotrebljavaju se, u skladu s člankom 21. Financijske uredbe, za financiranje programa LIFE.

Članak 26.

Stupanje na snagu i primjena

Ova Uredba stupa na snagu na dan objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova Uredba primjenjuje se od 1. siječnja 2021.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 29. travnja 2021.

Za Europski parlament

Predsjednik

D.M. SASSOLI

Za Vijeće

Predsjednik

A.P. ZACARIAS

⁽³⁸⁾ Uredba (EZ) br. 614/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. svibnja 2007. o Financijskom instrumentu za okoliš (LIFE+) (SL L 149, 9.6.2007., str. 1.).

*PRILOG I.***TIJELA KOJIMA SE BESPOVRATNA SREDSTVA MOGU DODIJELITI BEZ OBJAVLJIVANJA POZIVA NA
PODNOŠENJE PRIJEDLOGÂ**

1. Mreža Europske unije za provedbu i izvršavanje prava u području okoliša (IMPEL);
 2. Europska mreža državnih odvjetnika u području okoliša (ENPE);
 3. Forum sudaca Europske unije u području okoliša (EUFJE).
-

PRILOG II.

POKAZATELJI

1. Pokazatelji ostvarenja
 - 1.1. Broj projekata kojima se razvijaju, demonstriraju i promiču inovativne tehnike i pristupi;
 - 1.2. Broj projekata kojima se primjenjuju najbolje prakse u vezi s prirodom i bioraznolikošću;
 - 1.3. Broj projekata za razvoj, provedbu, praćenje ili izvršavanje relevantnog zakonodavstva i politike Unije;
 - 1.4. Broj projekata kojima se jačanjem kapaciteta javnih i privatnih aktera te uključivanjem civilnog društva poboljšava upravljanje;
 - 1.5. Broj projekata, uključujući strateške integrirane projekte i strateške projekte za prirodu, kojima se provode:
 - ključni planovi ili ključne strategije,
 - programi djelovanja za uključivanje potprograma „Priroda i bioraznolikost”.
 2. Pokazatelji rezultata
 - 2.1. Neto promjene u okolišu i klimi, na temelju zbirnog prikaza pokazatelja na razini projekata koje treba specificirati u pozivima na podnošenje prijedlogâ u okviru potprograma:
 - „Priroda i bioraznolikost”,
 - „Kružno gospodarstvo i kvaliteta života”, koji obuhvaća barem sljedeće:
 - kvalitetu zraka,
 - tlo,
 - vodu,
 - otpad,
 - kemikalije,
 - buku,
 - upotrebu i učinkovitost resursa,
 - „Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama”,
 - „Prijelaz na čistu energiju”;
 - 2.2. Kumulativna ulaganja potaknuta projektima ili pribavljena financijska sredstva (u milijunima EUR);
 - 2.3. Broj organizacija koje sudjeluju u projektima ili primaju bespovratna sredstva za poslovanje;
 - 2.4. Udio projekata koji su imali učinak katalizatora nakon datuma završetka projekta.
-

PRILOG III.

LOGOTIP PROGRAMA LIFE

